

Fremtiden for danske landsbyer

Danske landsbyer har kvaliteter! Og kvalitet koster. Der har de offentlige organisationer erfaret, og når der skal spares i offentlige organisationer, ja så sænkes kvaliteten. Det går også ud over landsbyerne. Det er som om offentlige organisationer ikke ser på helheder, men suboptimerer - den ene „kasse“ ser ikke på konsekvenser for andre „kasser“! Og taberne, det er beboerne i de mindre danske landsbyer! Men på sigt vil hele samfundet tabe, fordi der ikke investeres i landsbyernes bevarelse.

AF LEIF BERTELSEN, INGENIØR M. IDA, HD
LEIF@LGBERTELSEN.DK

For et par dage siden, var der et indslag i DR nyhederne om hyrevogne i mindre bysamfund. Indslaget oplyste, at hyrevogne havde meget vanskelige vilkår, fordi kommunerne udlicite-rede offentlig taxakørsel i så store pakker, at taxavognmændene i de mindre bysamfund ikke havde kapacitet til at byde på opgaven. Det betyder at grundlaget for de lokale taxavognmand bliver reduceret - taxavognmændene skal alene leve af private arrangementer.

Det er endnu et slag mod de mindre bysamfund/landsbyerne. Og sammen med mange andre offentlige tiltag medfører tiltagene (læs besparelser) en langsom død for landsbyerne og de tyndt befolkede dele af samfundet.

Hvorfor er det så attraktivt for de offentlige organisationer at „aflive“ de mindre bysamfund/landsbyerne?

Det er nok ikke bevist, men der er nok en tildens til, at „den ene kasse ikke ser på konsekvenser for en anden kasse“.
Resultatet er suboptimering!

De politiske ledere i de offentlige institutioner skal se på helheder og ikke altid følge indstillinger fra embedsmandsapparatet. Det må og skal være de folkevalgtes fornemmeste opgave. Embedsapparatets opgaver er at fremlægge forslag til løsninger med relevante konsekvensanalyser, men det kniber nok med at fremlægge alternative forslag med tilhørende analyser.

Efter den seneste kommunalreform, er de kommunale organisationer blevet store - og det har også fordele, men herom senere. Tildensen efter kommunalreformen er at centraliserer. Det vil givet medfører besparelser, men som det er sket hidtil har centraliseringen tildens af suboptimering.

Et eksempel:

De kommunale madordninger var før kommu-

nalreformen decentral. De fleste af plejehjemmene havde selvstændig produktion af mad til henholdsvis plejehjemmet beboer, henholdsvis til lokalområdets pensionister. Der blev lavet varm mad hver dag til et beskeden antal personer. Og ofte blev råvarerne indkøbt i lokalområdet. Fordelen var, at der blev „kælet“ for madproduktionen, så pensionisterne fik frisklavet mad hver dag - og de pensionister der stadig boede hjemme fik mindst et dagligt besøg og synergieffekten: Handelslivet i lokalsamfundet fungerede. For de fleste af os, er spisetiderne dagens højdepunkter og det er bestemt også gældende for pensionister.

Den lækre og frisklavet mad giver pensionisterne livsmod og en oplevelse.

Efter kommunalreformen blev produktion af „pensionistmad“ centraliseret - der bliver leveret dybfrossen mad til en uge af gangen. Pensionisterne skal så varme maden i microovnen og får begrænset besøgene. Og råvarerne blev indkøbt langt fra lokalområderne.

Den dybfrossen mad skal nok være ernæringsrigtig, men det er ikke det samme.

Vi er blevet belært af ernæringseksperter om, at det er meget vigtigt, at pensionister spiser, men med dybfrossen mad er der signaler om, at pensionister ikke får tilstrækkeligt med de livsvigtige vitaminer og mineraler. Appetiten er væk, besøgene er væk, pensionisterne bliver syge som medfører mere hjemmehjælp og mere medicin, så hvor er gevinsten - set i det store sammenhæng?

Kommunalreformen har fordele. Det er nu muligt for kommunerne at ansætte specialister i en grad der ikke var mulighed for tidligere. Kommunerne får herved mulighed for selv at „styre“ de kommunale opgaver. Styringen har tildens af rationel drift, men rationel drift betyder ofte suboptimering - fordi eksperterne har sæde i en del af organisationen og har ikke viden om andre dele af den store organisation. Og det er her de folkevalgte kommer ind - pas på med

suboptimering.

Et andet eksempel:

Skolelukninger har været et hedt emne i mange kommuner.

Ud fra en rationel suboptimering, er der mange gode grunde til nedlæggelse af skoler, som for eksempel, at centralskolens personale får samlet kompetencer som mindre enheder ikke har mulighed for.

Men der er også ulemper.

I de mindre skoler er afstanden fra skole til forældre mindre - „man kender hinanden“, hvilket er knap så kendt i store enheder. Når „man“ kender hinanden er det for eksempel lettere at løse sociale og pædagogiske problemer. Desuden mister de mindre lokalsamfund et samlingssted - et sted hvor der kan udfoldes folkelige aktiviteter som idræt, foredrag etc.

Og så foretog mange af de mindre skoler indkøb i lokalsamfundet.

Når skolerne forsvinder fra de små lokalsamfund, bliver tilflytningen af blandt andet børnefamilier mindre og når tilflytningen bliver mindre vil bysamfund over tid blive affolket.

Når et mindre bysamfund bliver affolket, ja så reduceres den offentlige trafik og det medfører konsekvenser for resten af lokalsamfundets beboere - og sådan kan den „onde cirkel“ fortsætte.

Budskabet til de folkevalgte i de offentlige organisationer:

- Undgå suboptimeringer,
- forlang alternative forslag til optimeringer eller rationel drift,
- forlang grundige analyser af konsekvenser fra andre dele af egen kommunal organisation, men også analyser af konsekvenser for andre offentlige organisationer,
- tænk medmenneskeligt,
- ... og så er penge ikke alt.

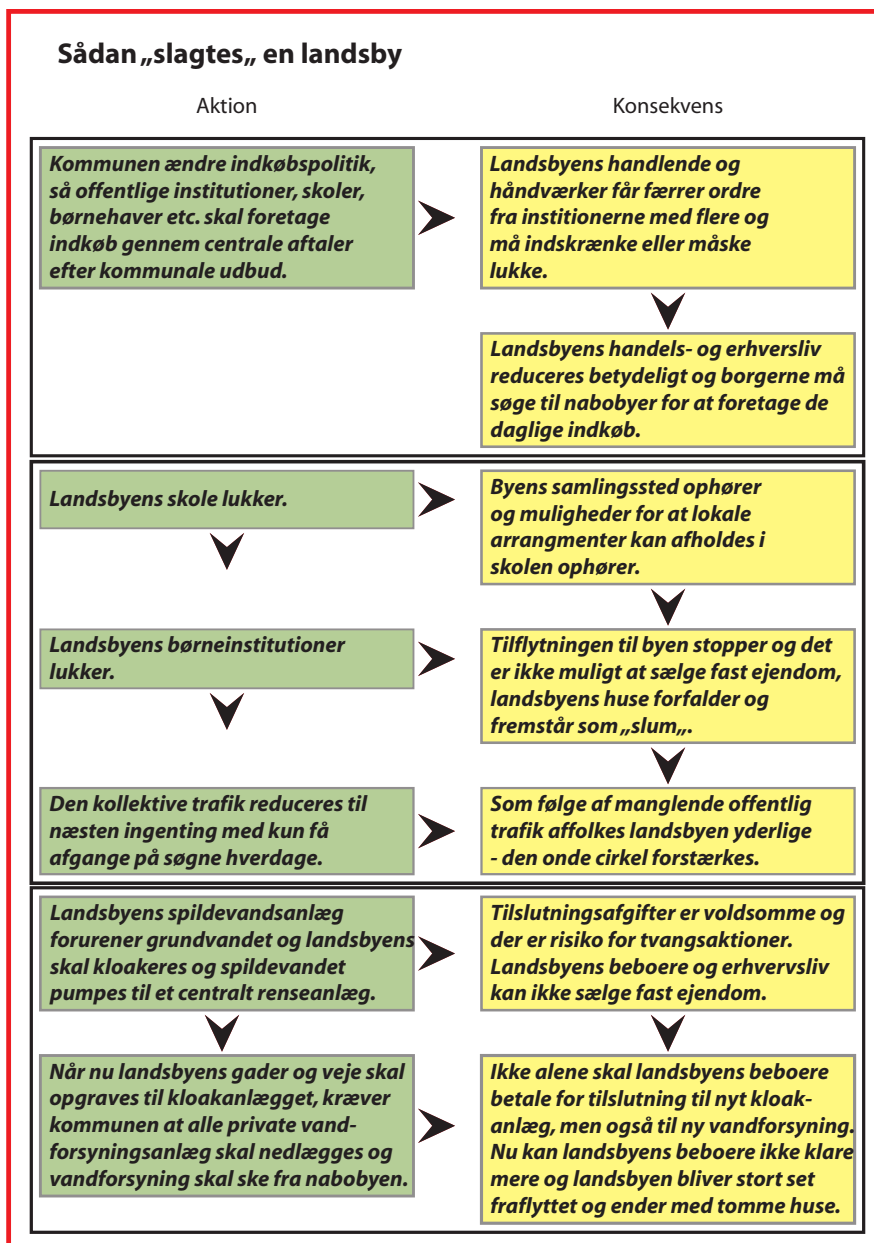

Fig. 1

Det er ikke sådan et lokalsamfund skal administreres.